

# Spis treści

|                                                                      |            |
|----------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Przedmowa</b> .....                                               | <b>XIX</b> |
| <b>Część I. WPROWADZENIE</b> .....                                   | <b>1</b>   |
| <b>Rozdział 1. Sektor publiczny w gospodarce mieszanej</b> .....     | <b>3</b>   |
| Rola państwa w gospodarce .....                                      | 4          |
| Gospodarka mieszana w Stanach Zjednoczonych. ....                    | 4          |
| Różnice poglądów na temat roli państwa w gospodarce .....            | 6          |
| Uzasadnienie interwencji państwa: zawodność rynku .....              | 7          |
| Zawodność państwa .....                                              | 10         |
| Jak osiągnąć równowagę między sektorem publicznym i prywatnym? ..... | 12         |
| Wyłaniające się porozumienie .....                                   | 13         |
| Czym tak naprawdę jest państwo? .....                                | 15         |
| Myślenie w kategoriach ekonomii sektora publicznego .....            | 17         |
| Analiza sektora publicznego .....                                    | 19         |
| Modele ekonomiczne .....                                             | 22         |
| Ekonomia pozytywna a ekonomia normatywna .....                       | 23         |
| Brak zgodności wśród ekonomistów .....                               | 25         |
| Różnice poglądów na temat sposobu funkcjonowania gospodarki .....    | 26         |
| Spór o wartości .....                                                | 27         |
| Powtórka i ćwiczenia .....                                           | 28         |
| Podsumowanie .....                                                   | 28         |
| Podstawowe pojęcia .....                                             | 29         |
| Pytania i problemy .....                                             | 29         |
| <b>Rozdział 2. Sektor publiczny w Stanach Zjednoczonych</b> .....    | <b>32</b>  |
| Rodzaje działalności państwa .....                                   | 33         |
| Stworzenie odpowiedniego systemu prawnego .....                      | 34         |
| Państwowa produkcja dóbr i usług .....                               | 34         |
| Wpływ państwa na produkcję prywatną .....                            | 37         |
| Państwowe zakupy dóbr i usług .....                                  | 40         |
| Redystrybucja dochodów .....                                         | 41         |
| Przegląd wydatków państwa .....                                      | 46         |
| Ocena wielkości państwa .....                                        | 49         |
| Główne tendencje zmian wydatków państwa .....                        | 49         |
| Porównanie wydatków publicznych w różnych krajach .....              | 52         |
| Dochody państwa .....                                                | 53         |
| Podatki federalne – stan obecny .....                                | 53         |

|                                                                  |            |
|------------------------------------------------------------------|------------|
| Dochody budżetowe na szczeblu stanowym i lokalnym . . . . .      | 54         |
| Porównanie obciążeń podatkowych w różnych krajach . . . . .      | 56         |
| Finansowanie deficytu budżetowego . . . . .                      | 57         |
| Możliwości manipulowania danymi o działalności państwa . . . . . | 59         |
| Powtórka i ćwiczenia . . . . .                                   | 61         |
| Podsumowanie . . . . .                                           | 61         |
| Podstawowe pojęcia . . . . .                                     | 62         |
| Pytania i problemy . . . . .                                     | 62         |
| <b>Część II. PODSTAWY EKONOMII DOBROBYTU . . . . .</b>           | <b>65</b>  |
| <b>Rozdział 3. Efektywność rynku . . . . .</b>                   | <b>67</b>  |
| Niewidzialna ręka konkurencji rynkowej. . . . .                  | 67         |
| Ekonomia dobrobytu i efektywność w rozumieniu Pareta . . . . .   | 69         |
| Efektywność w rozumieniu Pareta a indywidualizm . . . . .        | 72         |
| Podstawowe twierdzenia ekonomii dobrobytu . . . . .              | 72         |
| Efektywność pojedynczego rynku . . . . .                         | 74         |
| Analiza efektywności ekonomicznej . . . . .                      | 76         |
| Krzywa osiągalnej użyteczności . . . . .                         | 76         |
| Efektywność wymiany . . . . .                                    | 77         |
| Efektywność produkcji . . . . .                                  | 82         |
| Efektywność struktury produkcji . . . . .                        | 86         |
| Powtórka i ćwiczenia . . . . .                                   | 87         |
| Podsumowanie . . . . .                                           | 87         |
| Podstawowe pojęcia . . . . .                                     | 88         |
| Pytania i problemy . . . . .                                     | 88         |
| <b>Rozdział 4. Zawodność rynku . . . . .</b>                     | <b>90</b>  |
| Prawa własności i dotrzymywanie umów . . . . .                   | 91         |
| Zawodność rynku i rola państwa . . . . .                         | 91         |
| Zawodność konkurencji . . . . .                                  | 91         |
| Zawodność wynikająca z istnienia dóbr publicznych . . . . .      | 94         |
| Zawodność wynikająca z efektów zewnętrznych . . . . .            | 95         |
| Niekompletność rynków . . . . .                                  | 96         |
| Zawodność wynikająca z niepełnej informacji . . . . .            | 99         |
| Bezrobocie, inflacja i brak równowagi . . . . .                  | 101        |
| Współzależność różnych form zawodności rynku . . . . .           | 101        |
| Redystrybucja i dobra pożądane społecznie . . . . .              | 103        |
| Dwa punkty widzenia na rolę państwa . . . . .                    | 105        |
| Analiza normatywna . . . . .                                     | 105        |
| Analiza pozytywna . . . . .                                      | 107        |
| Powtórka i ćwiczenia . . . . .                                   | 107        |
| Podsumowanie . . . . .                                           | 107        |
| Podstawowe pojęcia . . . . .                                     | 108        |
| Pytania i problemy . . . . .                                     | 109        |
| <b>Rozdział 5. Efektywność a sprawiedliwość . . . . .</b>        | <b>111</b> |
| Efektywność a podział dochodów: problem wyboru . . . . .         | 112        |
| Analiza wyborów dokonywanych przez społeczeństwo . . . . .       | 112        |
| Czynniki decydujące o relacjach wymiennych . . . . .             | 114        |
| Ocena relacji wymiennych . . . . .                               | 118        |
| Dwa zastrzeżenia . . . . .                                       | 122        |
| Wybory społeczne w praktyce . . . . .                            | 124        |
| Pomiar korzyści . . . . .                                        | 125        |

|                                                                                                          |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Krzywe popytu zwykłego i skompensowanego . . . . .                                                       | 127 |
| Nadwyżka konsumenta . . . . .                                                                            | 129 |
| Pomiar zagregowanych korzyści społecznych . . . . .                                                      | 131 |
| Pomiar nieefektywności . . . . .                                                                         | 131 |
| Pomiar skutków zmiany podziału dochodów . . . . .                                                        | 133 |
| Trzy sposoby podejścia do kwestii wyboru społecznego . . . . .                                           | 135 |
| Metoda oparta na zasadzie kompensacji . . . . .                                                          | 135 |
| Metoda oparta na zamienności mierników . . . . .                                                         | 136 |
| Metoda ważonych korzyści netto . . . . .                                                                 | 137 |
| Powtórka i ćwiczenia . . . . .                                                                           | 138 |
| Podsumowanie . . . . .                                                                                   | 138 |
| Podstawowe pojęcia . . . . .                                                                             | 139 |
| Pytania i problemy . . . . .                                                                             | 139 |
| Załącznik. Alternatywne miary nierówności . . . . .                                                      | 142 |
| Krzywa Lorenza . . . . .                                                                                 | 142 |
| Miernik Daltona-Atkinsona . . . . .                                                                      | 143 |
| <b>Część III. TEORIA WYDATKÓW PUBLICZNYCH</b> . . . . .                                                  | 147 |
| <b>Rozdział 6. Dobra publiczne i dobra prywatne pochodzące ze źródeł publicznych</b> . . . . .           | 149 |
| Dobra publiczne . . . . .                                                                                | 150 |
| Dobra publiczne a zawodność rynku . . . . .                                                              | 151 |
| Opłaty za dobra publiczne . . . . .                                                                      | 152 |
| Problem gapowicza . . . . .                                                                              | 154 |
| Czyste i nieczyste (mieszane) dobra publiczne . . . . .                                                  | 156 |
| Dobra prywatne pochodzące ze źródeł publicznych . . . . .                                                | 161 |
| Metody reglamentacji dóbr prywatnych pochodzących ze źródeł publicznych . . . . .                        | 162 |
| Warunki efektywności w przypadku dóbr publicznych . . . . .                                              | 167 |
| Krzywe popytu na dobra publiczne . . . . .                                                               | 168 |
| Optimum Pareta a rozkład dochodów . . . . .                                                              | 173 |
| Ograniczenia w redystrybucji dochodów a efektywna wielkość podaży dóbr publicznych . . . . .             | 174 |
| Zakłócenia wywoływane opodatkowaniem a efektywna wielkość podaży dóbr publicznych . . . . .              | 175 |
| Efektywne państwo jako dobro publiczne . . . . .                                                         | 176 |
| Powtórka i ćwiczenia . . . . .                                                                           | 177 |
| Podsumowanie . . . . .                                                                                   | 177 |
| Podstawowe pojęcia . . . . .                                                                             | 178 |
| Pytania i problemy . . . . .                                                                             | 179 |
| Załącznik A. Krzywa reszty . . . . .                                                                     | 180 |
| Załącznik B. Sposoby mierzenia strat dobrobytu wynikających ze stosowania opłat za użytkowanie . . . . . | 182 |
| <b>Rozdział 7. Wybór publiczny</b> . . . . .                                                             | 184 |
| Publiczne mechanizmy alokacji zasobów . . . . .                                                          | 184 |
| Problem ujawniania preferencji . . . . .                                                                 | 185 |
| Indywidualne preferencje dotyczące dóbr publicznych . . . . .                                            | 187 |
| Problem agregowania preferencji . . . . .                                                                | 190 |
| Głosowanie większościowe i paradoks głosowania . . . . .                                                 | 191 |
| Twierdzenie Arrowa o niemożności . . . . .                                                               | 194 |
| Preferencje jednoszczytowe a istnienie równowagi w przypadku głosowania większościowego . . . . .        | 195 |
| Środkowy głosujący . . . . .                                                                             | 198 |

|                                                                                             |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Nieefektywność równowagi przy głosowaniu większościowym . . . . .                           | 199 |
| System dwupartyjny a środkowy głosujący . . . . .                                           | 202 |
| Alternatywne systemy podejmowania decyzji o wielkości wydatków na dobra publiczne . . . . . | 205 |
| Równowaga Lindahla . . . . .                                                                | 205 |
| Polityka a ekonomia . . . . .                                                               | 209 |
| Dlaczego ludzie głosują? . . . . .                                                          | 209 |
| Wybory a grupy interesu . . . . .                                                           | 210 |
| Władza grup interesu . . . . .                                                              | 210 |
| Altruistyczny polityk? . . . . .                                                            | 211 |
| Trwałość nieefektywnej równowagi . . . . .                                                  | 212 |
| Powtórka i ćwiczenia . . . . .                                                              | 213 |
| Podsumowanie . . . . .                                                                      | 213 |
| Podstawowe pojęcia . . . . .                                                                | 215 |
| Pytania i problemy . . . . .                                                                | 215 |
| Załącznik. Nowy mechanizm ujawniania preferencji . . . . .                                  | 217 |
| <b>Rozdział 8. Produkcja publiczna i biurokracja</b> . . . . .                              | 221 |
| Monopol naturalny: produkcja dóbr prywatnych przez państwo . . . . .                        | 223 |
| Podstawy ekonomii monopolu naturalnego . . . . .                                            | 223 |
| Regulacja i opodatkowanie (subwencje) . . . . .                                             | 228 |
| Nieuzasadniona interwencja państwa? . . . . .                                               | 230 |
| Porównanie efektywności w sektorze publicznym i prywatnym . . . . .                         | 232 |
| Źródła nieefektywności w sektorze publicznym . . . . .                                      | 235 |
| Różnice organizacyjne . . . . .                                                             | 235 |
| Różnice indywidualne . . . . .                                                              | 237 |
| Procedury biurokratyczne a niechęć do ryzyka . . . . .                                      | 240 |
| Przekształcanie przedsiębiorstw państwowych w spółki . . . . .                              | 242 |
| Rysujący się konsensus na temat roli państwa w produkcji . . . . .                          | 246 |
| Powtórka i ćwiczenia . . . . .                                                              | 249 |
| Podsumowanie . . . . .                                                                      | 249 |
| Podstawowe pojęcia . . . . .                                                                | 250 |
| Pytania i problemy . . . . .                                                                | 250 |
| <b>Rozdział 9. Efekty zewnętrzne i środowisko</b> . . . . .                                 | 253 |
| Problem efektów zewnętrznych . . . . .                                                      | 254 |
| Prywatne rozwiązania problemu efektów zewnętrznych . . . . .                                | 257 |
| Internalizacja efektów zewnętrznych . . . . .                                               | 257 |
| Twierdzenie Coase'a . . . . .                                                               | 258 |
| System prawny . . . . .                                                                     | 259 |
| Wady rozwiązań prywatnych . . . . .                                                         | 261 |
| Publiczne rozwiązania problemu efektów zewnętrznych . . . . .                               | 264 |
| Rozwiązania oparte na mechanizmie rynkowym . . . . .                                        | 265 |
| Regulacja . . . . .                                                                         | 272 |
| Innowacje . . . . .                                                                         | 273 |
| Ujawnianie informacji . . . . .                                                             | 275 |
| Rozkład korzyści i strat oraz problem rekompensat . . . . .                                 | 276 |
| Ochrona środowiska: rola państwa w praktyce . . . . .                                       | 278 |
| Działania na rzecz ochrony powietrza . . . . .                                              | 278 |
| Działania na rzecz ochrony wód . . . . .                                                    | 282 |
| Działania na rzecz ochrony gruntów . . . . .                                                | 283 |
| Ochrona zagrożonych gatunków . . . . .                                                      | 285 |
| Powtórka i ćwiczenia . . . . .                                                              | 286 |

|                                                                            |            |
|----------------------------------------------------------------------------|------------|
| Podsumowanie . . . . .                                                     | 286        |
| Podstawowe pojęcia . . . . .                                               | 288        |
| Pytania i problemy . . . . .                                               | 288        |
| <b>Część IV. PROGRAMY WYDATKÓW PUBLICZNYCH . . . . .</b>                   | <b>293</b> |
| <b>Rozdział 10. Analiza polityki wydatków publicznych . . . . .</b>        | <b>295</b> |
| Celowość programu . . . . .                                                | 296        |
| Zawodność rynku . . . . .                                                  | 297        |
| Możliwe formy interwencji państwa . . . . .                                | 299        |
| Znaczenie szczegółów konstrukcyjnych programu . . . . .                    | 300        |
| Reakcje sektora prywatnego na programy rządowe . . . . .                   | 302        |
| Wpływ na efektywność . . . . .                                             | 303        |
| Efekt dochodowy i efekt substytucyjny a pobudzona nieefektywność . . . . . | 303        |
| Wpływ na podział dochodów . . . . .                                        | 309        |
| Ocena skutków w sferze podziału . . . . .                                  | 313        |
| Sprawiedliwość a podział dochodów . . . . .                                | 315        |
| Sprawiedliwość a efektywność . . . . .                                     | 316        |
| Cele polityki wydatków publicznych . . . . .                               | 320        |
| Mechanizm polityczny . . . . .                                             | 321        |
| Powtórka i ćwiczenia . . . . .                                             | 323        |
| Podsumowanie . . . . .                                                     | 323        |
| Podstawowe pojęcia . . . . .                                               | 324        |
| Pytania i problemy . . . . .                                               | 324        |
| <b>Rozdział 11. Analiza kosztów i korzyści . . . . .</b>                   | <b>326</b> |
| Analiza kosztów i korzyści – ujęcie prywatne . . . . .                     | 327        |
| Wartość zaktualizowana . . . . .                                           | 327        |
| Analiza kosztów i korzyści – ujęcie społeczne . . . . .                    | 329        |
| Nadwyżka konsumenta a decyzja o realizacji projektu . . . . .              | 330        |
| Wycena pozapieniężnych kosztów i korzyści . . . . .                        | 334        |
| Wartość czasu . . . . .                                                    | 334        |
| Wartość życia . . . . .                                                    | 335        |
| Wartość zasobów naturalnych . . . . .                                      | 338        |
| Ceny dualne i ceny rynkowe . . . . .                                       | 339        |
| Stopa dyskontowa w społecznej analizie kosztów i korzyści . . . . .        | 340        |
| Ocena ryzyka . . . . .                                                     | 347        |
| Problemy związane z oceną ryzyka . . . . .                                 | 349        |
| Rozkład korzyści i kosztów . . . . .                                       | 350        |
| Analiza efektywności kosztów . . . . .                                     | 352        |
| Powtórka i ćwiczenia . . . . .                                             | 356        |
| Podsumowanie . . . . .                                                     | 356        |
| Podstawowe pojęcia . . . . .                                               | 357        |
| Pytania i problemy . . . . .                                               | 357        |
| <b>Rozdział 12. Opieka zdrowotna . . . . .</b>                             | <b>360</b> |
| System opieki zdrowotnej w Stanach Zjednoczonych . . . . .                 | 364        |
| Sektor prywatny . . . . .                                                  | 366        |
| Rola państwa . . . . .                                                     | 366        |
| Inne programy wydatków publicznych . . . . .                               | 367        |
| Subwencje podatkowe . . . . .                                              | 368        |
| Uzasadnienie roli państwa w dziedzinie opieki zdrowotnej . . . . .         | 369        |
| Niedoskonałość informacji . . . . .                                        | 370        |
| Ograniczona konkurencja . . . . .                                          | 371        |

|                                                                                              |            |
|----------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| Brak motywu zysku . . . . .                                                                  | 372        |
| Cechy szczególne rynku amerykańskiego . . . . .                                              | 373        |
| Rola sektora ubezpieczeń zdrowotnych . . . . .                                               | 375        |
| Konsekwencje nieefektywności na rynku opieki zdrowotnej . . . . .                            | 381        |
| Ubóstwo, niepełna ochrona a rola państwa . . . . .                                           | 383        |
| Reforma służby zdrowia . . . . .                                                             | 384        |
| Ograniczenie kosztów . . . . .                                                               | 385        |
| Rozszerzenie ochrony ubezpieczeniowej . . . . .                                              | 387        |
| Reforma Medicare: zmniejszanie długookresowych napięć fiskalnych . . . . .                   | 388        |
| Reforma Medicaid . . . . .                                                                   | 391        |
| Powtórka i ćwiczenia . . . . .                                                               | 392        |
| Podsumowanie . . . . .                                                                       | 392        |
| Podstawowe pojęcia . . . . .                                                                 | 394        |
| Pytania i problemy . . . . .                                                                 | 394        |
| <b>Rozdział 13. Obrona narodowa i technika . . . . .</b>                                     | <b>396</b> |
| Wydatki na obronę . . . . .                                                                  | 398        |
| Znaczenie analizy marginalnej . . . . .                                                      | 399        |
| Strategia obronna . . . . .                                                                  | 400        |
| Zwiększanie efektywności w resorcie obrony . . . . .                                         | 405        |
| Zamówienia wojskowe . . . . .                                                                | 405        |
| Konwersja cywilna . . . . .                                                                  | 408        |
| Technika . . . . .                                                                           | 410        |
| Zawodność rynku . . . . .                                                                    | 412        |
| Bezpośrednie finansowanie badań przez państwo . . . . .                                      | 417        |
| Powtórka i ćwiczenia . . . . .                                                               | 419        |
| Podsumowanie . . . . .                                                                       | 419        |
| Podstawowe pojęcia . . . . .                                                                 | 420        |
| Pytania i problemy . . . . .                                                                 | 420        |
| <b>Rozdział 14. Ubezpieczenia społeczne . . . . .</b>                                        | <b>423</b> |
| System ubezpieczeń społecznych . . . . .                                                     | 425        |
| Ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia prywatne a formy zawodności rynku . . . . .           | 430        |
| Wysokie koszty transakcyjne . . . . .                                                        | 430        |
| Brak indeksacji: niezdolność prywatnych rynków do ubezpieczania ryzyka społecznego . . . . . | 431        |
| Selekcja negatywna, zróżnicowane ryzyko, koszt ubezpieczenia się . . . . .                   | 433        |
| Pokusa nadużycia a ubezpieczenia społeczne . . . . .                                         | 434        |
| Ubezpieczenie emerytalne jako dobro pożądane społecznie . . . . .                            | 435        |
| Czy system ubezpieczeń społecznych należy zreformować? . . . . .                             | 436        |
| Istota kryzysu fiskalnego . . . . .                                                          | 439        |
| Oszczędności . . . . .                                                                       | 443        |
| Podaż pracy . . . . .                                                                        | 445        |
| Stopa zwrotu . . . . .                                                                       | 447        |
| Nierówności . . . . .                                                                        | 448        |
| Reforma systemu ubezpieczeń społecznych . . . . .                                            | 449        |
| Ograniczenie wydatków . . . . .                                                              | 449        |
| Zwiększenie dochodów . . . . .                                                               | 452        |
| Reformy strukturalne . . . . .                                                               | 453        |
| Powtórka i ćwiczenia . . . . .                                                               | 458        |
| Podsumowanie . . . . .                                                                       | 458        |
| Podstawowe pojęcia . . . . .                                                                 | 459        |
| Pytania i problemy . . . . .                                                                 | 460        |

|                                                                                    |     |
|------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Rozdział 15. Programy pomocy społecznej i redystrybucja dochodów</b>            | 463 |
| Krótki opis głównych programów socjalnych w Stanach Zjednoczonych                  | 465 |
| AFDC i TANF                                                                        | 465 |
| Ulga podatkowa od dochodu z pracy                                                  | 466 |
| Bony żywnościowe                                                                   | 467 |
| Medicaid                                                                           | 469 |
| Pomoc mieszkaniowa                                                                 | 470 |
| Inne programy                                                                      | 470 |
| Racje przemawiające za państwowymi programami socjalnymi                           | 471 |
| Efekty programów socjalnych – ujęcie analityczne                                   | 473 |
| Podaż pracy                                                                        | 473 |
| Świadczenia w gotówce a świadczenia w naturze – efekty redystrybucyjne             | 478 |
| Nieefektywność świadczeń w naturze                                                 | 479 |
| Czy świadczenia w naturze mają charakter paternalistyczny?                         | 483 |
| Pomoc celowa a pomoc szeroko dostępna                                              | 485 |
| Czy weryfikacja poziomu zamożności jest sama w sobie niewłaściwa?                  | 486 |
| Inne zniekształcenia                                                               | 487 |
| Reforma systemu pomocy społecznej: integracja programów                            | 489 |
| Ustawa o reformie systemu pomocy społecznej z 1996 r.                              | 491 |
| Dotacje zblokowane                                                                 | 492 |
| Analiza reakcji stanów na dotacje zblokowane                                       | 493 |
| Ograniczenia czasowe                                                               | 495 |
| Obowiązek pracy                                                                    | 495 |
| Debata nad reformą z 1996 r.                                                       | 496 |
| Uwagi końcowe                                                                      | 498 |
| Powtórka i ćwiczenia                                                               | 500 |
| Podsumowanie                                                                       | 500 |
| Podstawowe pojęcia                                                                 | 502 |
| Pytania i problemy                                                                 | 502 |
| <b>Rozdział 16. Edukacja</b>                                                       | 505 |
| Struktura szkolnictwa w Stanach Zjednoczonych                                      | 509 |
| Federalne subwencje podatkowe dla szkół prywatnych i publicznych                   | 511 |
| Dlaczego mamy szkolnictwo publiczne i jest ono finansowane ze środków publicznych? | 513 |
| Czy mamy do czynienia z zawodnością rynku?                                         | 513 |
| Rola rządu federalnego                                                             | 515 |
| Najważniejsze zagadnienia i kontrowersje w polityce edukacyjnej                    | 516 |
| Wyniki procesu kształcenia                                                         | 516 |
| Czy wysokość wydatków ma jakiegokolwiek znaczenie?                                 | 518 |
| Bony edukacyjne: możliwości wyboru a konkurencja                                   | 521 |
| Decentralizacja szkolnictwa                                                        | 528 |
| Standardy jakości i <i>Agenda 2000</i>                                             | 529 |
| Nierówność                                                                         | 530 |
| Pomoc dla szkolnictwa wyższego                                                     | 533 |
| Powtórka i ćwiczenia                                                               | 536 |
| Podsumowanie                                                                       | 536 |
| Podstawowe pojęcia                                                                 | 537 |
| Pytania i problemy                                                                 | 538 |
| Załącznik. Jak powinna wyglądać alokacja publicznych środków na edukację?          | 540 |
| <b>Część V. TEORIA OPODATKOWANIA</b>                                               | 543 |
| <b>Rozdział 17. Wprowadzenie do problematyki opodatkowania</b>                     | 545 |

|                                                                                                       |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Geneza podatków . . . . .                                                                             | 546 |
| Rodzaje opodatkowania . . . . .                                                                       | 547 |
| Zmiany systemu podatkowego w Stanach Zjednoczonych . . . . .                                          | 549 |
| Pięć pożądanых cech systemu podatkowego . . . . .                                                     | 550 |
| Efektywność ekonomiczna . . . . .                                                                     | 552 |
| Koszty administracyjne . . . . .                                                                      | 560 |
| Elastyczność . . . . .                                                                                | 562 |
| Odpowiedzialność polityczna . . . . .                                                                 | 563 |
| Sprawiedliwość . . . . .                                                                              | 565 |
| Ogólne ramy koncepcyjne wyboru między systemami podatkowymi . . . . .                                 | 575 |
| Utylitaryzm . . . . .                                                                                 | 576 |
| Funkcja dobrobytu społecznego Rawlsa . . . . .                                                        | 578 |
| Ograniczenia podejścia opartego na funkcji dobrobytu społecznego . . . . .                            | 578 |
| Co ekonomiści mogą wnieść do dyskusji o sprawiedliwości? . . . . .                                    | 579 |
| Powtórka i ćwiczenia . . . . .                                                                        | 580 |
| Podsumowanie . . . . .                                                                                | 580 |
| Podstawowe pojęcia . . . . .                                                                          | 581 |
| Pytania i problemy . . . . .                                                                          | 581 |
| <b>Rozdział 18. Rozkład podatków</b> . . . . .                                                        | 584 |
| Rozkład obciążeń podatkowych na rynkach doskonale konkurencyjnych . . . . .                           | 587 |
| Oddziaływanie podatku na przedsiębiorstwo . . . . .                                                   | 587 |
| Oddziaływanie podatku na równowagę rynkową . . . . .                                                  | 588 |
| Czy ma znaczenie to, na kogo jest nałożony podatek: na konsumentów czy na producentów? . . . . .      | 589 |
| Podatki ad valorem a podatki specyficzne . . . . .                                                    | 592 |
| Wpływ elastyczności podaży i popytu na obciążenia podatkowe . . . . .                                 | 593 |
| Opodatkowanie czynników produkcji . . . . .                                                           | 596 |
| Rozkład obciążeń podatkowych w warunkach niedoskonałej konkurencji . . . . .                          | 600 |
| Zależność między zmianą ceny a podatkiem . . . . .                                                    | 601 |
| Podatki ad valorem a podatki specyficzne . . . . .                                                    | 604 |
| Rozkład obciążeń podatkowych w oligopolu . . . . .                                                    | 604 |
| Podatki równoważne . . . . .                                                                          | 605 |
| Podatek dochodowy i podatek od wartości dodanej . . . . .                                             | 605 |
| Równoważność podatku od konsumpcji i podatku od płac . . . . .                                        | 606 |
| Równoważność podatku od konsumpcji w ciągu całego życia i podatku od dochodu z całego życia . . . . . | 608 |
| Ograniczenia równoważności . . . . .                                                                  | 609 |
| Pozostałe czynniki wpływające na rozkład obciążeń podatkowych . . . . .                               | 609 |
| Rozkład obciążeń podatkowych a równowaga cząstkowa i ogólna . . . . .                                 | 610 |
| Skutki w krótkim i w długim okresie . . . . .                                                         | 612 |
| Gospodarka otwarta a gospodarka zamknięta . . . . .                                                   | 613 |
| Podatki a pobudzone zmiany w polityce gospodarczej . . . . .                                          | 613 |
| Rozkład obciążeń podatkowych w Stanach Zjednoczonych . . . . .                                        | 615 |
| Powtórka i ćwiczenia . . . . .                                                                        | 619 |
| Podsumowanie . . . . .                                                                                | 619 |
| Podstawowe pojęcia . . . . .                                                                          | 620 |
| Pytania i problemy . . . . .                                                                          | 620 |
| Załącznik. Porównanie skutków podatku ad valorem i podatku specyficznego w monopolu . . . . .         | 621 |
| <b>Rozdział 19. Podatki a efektywność ekonomiczna</b> . . . . .                                       | 624 |
| Efekty podatków płaconych przez konsumentów . . . . .                                                 | 625 |

|                                                                                                                          |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Efekt substytucyjny i efekt dochodowy . . . . .                                                                          | 626 |
| Rozmiary zniekształceń . . . . .                                                                                         | 627 |
| Mierzenie zbędnej straty za pomocą krzywych obojętności . . . . .                                                        | 629 |
| Mierzenie zbędnej straty za pomocą krzywych popytu skompensowanego . . . . .                                             | 629 |
| Obliczanie wielkości straty . . . . .                                                                                    | 633 |
| Efekty podatków płaconych przez producentów . . . . .                                                                    | 635 |
| Efekty podatku ponoszonego po części przez konsumentów i przez producentów . . . . .                                     | 637 |
| Opodatkowanie oszczędności . . . . .                                                                                     | 638 |
| Ilościowe efekty podatku od dochodu z odsetek . . . . .                                                                  | 641 |
| Opodatkowanie dochodu z pracy . . . . .                                                                                  | 642 |
| Efekty progresji podatkowej . . . . .                                                                                    | 644 |
| Druga osoba zarobkująca w rodzinie . . . . .                                                                             | 648 |
| Mierzenie wpływu podatków na podaż pracy . . . . .                                                                       | 649 |
| Analiza danych statystycznych . . . . .                                                                                  | 649 |
| Eksperymenty . . . . .                                                                                                   | 652 |
| Powtórka i ćwiczenia . . . . .                                                                                           | 656 |
| Podsumowanie . . . . .                                                                                                   | 656 |
| Podstawowe pojęcia . . . . .                                                                                             | 657 |
| Pytania i problemy . . . . .                                                                                             | 657 |
| <b>Rozdział 20. Optymalne opodatkowanie</b> . . . . .                                                                    | 659 |
| Dwa błędne przekonania dotyczące optymalnego opodatkowania . . . . .                                                     | 660 |
| Błędny sposób rozumowania związany z liczeniem zniekształceń . . . . .                                                   | 660 |
| Błędne interpretacje teorii wyboru suboptymalnego . . . . .                                                              | 660 |
| Opodatkowanie optymalne i efektywne w rozumieniu Pareta . . . . .                                                        | 661 |
| Podatki zryczałtowane . . . . .                                                                                          | 662 |
| Dlaczego nakłada się podatki zniekształcające? . . . . .                                                                 | 663 |
| Konstruowanie systemu opodatkowania dochodu . . . . .                                                                    | 664 |
| Dlaczego większa progresja prowadzi do większych strat dobrobytu? . . . . .                                              | 665 |
| Graficzna analiza straty dobrobytu wywołanej progresywnym opodatkowaniem . . . . .                                       | 667 |
| Wybór między podatkami o płaskich stawkach . . . . .                                                                     | 668 |
| Wpływ podatków na równowagę ogólną . . . . .                                                                             | 669 |
| Nieliniowe konstrukcje podatkowe . . . . .                                                                               | 672 |
| Zróznicowane opodatkowanie . . . . .                                                                                     | 674 |
| Podatki Ramseya . . . . .                                                                                                | 674 |
| Zróznicowanie podatków od towarów w krajach rozwiniętych stosujących progresywne podatki dochodowe . . . . .             | 679 |
| Opodatkowanie dochodu z odsetek i opodatkowanie towarów . . . . .                                                        | 680 |
| Opodatkowanie producentów . . . . .                                                                                      | 680 |
| Zależność optymalnej struktury podatkowej od zbioru dostępnych podatków . . . . .                                        | 683 |
| Powtórka i ćwiczenia . . . . .                                                                                           | 684 |
| Podsumowanie . . . . .                                                                                                   | 684 |
| Podstawowe pojęcia . . . . .                                                                                             | 685 |
| Pytania i problemy . . . . .                                                                                             | 685 |
| Załącznik A. Wyprowadzenie formuły Ramseya dla podatków od towarów . . . . .                                             | 687 |
| Załącznik B. Wyprowadzenie formuły Ramseya dla liniowej funkcji popytu . . . . .                                         | 688 |
| <b>Rozdział 21. Opodatkowanie kapitału</b> . . . . .                                                                     | 690 |
| Czy kapitał powinien być opodatkowany? . . . . .                                                                         | 692 |
| Zależność między podatkami konsumpcyjnymi i podatkami od płac a zwolnieniem z opodatkowania dochodu z kapitału . . . . . | 692 |
| Kwestie sprawiedliwości . . . . .                                                                                        | 693 |
| Argumenty na rzecz efektywności . . . . .                                                                                | 694 |

|                                                                                                                          |            |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| Problemy administracyjne . . . . .                                                                                       | 695        |
| Wpływ opodatkowania kapitału na oszczędności i inwestycje . . . . .                                                      | 696        |
| Skutki ograniczenia oszczędności w gospodarce zamkniętej . . . . .                                                       | 697        |
| Oszczędności a inwestycje . . . . .                                                                                      | 698        |
| Oszczędności krajowe a neutralność budżetu . . . . .                                                                     | 699        |
| Skutki ograniczenia oszczędności w gospodarce otwartej . . . . .                                                         | 702        |
| Wpływ opodatkowania kapitału na podejmowanie ryzyka . . . . .                                                            | 704        |
| Dlaczego opodatkowanie kapitału z pełnym odliczeniem strat może zwiększyć<br>skłonność do podejmowania ryzyka? . . . . . | 705        |
| Dlaczego opodatkowanie kapitału może zmniejszyć skłonność do podejmowa-<br>nia ryzyka? . . . . .                         | 706        |
| Mierzenie zmian wartości aktywów . . . . .                                                                               | 708        |
| Zyski kapitałowe . . . . .                                                                                               | 709        |
| Amortyzacja . . . . .                                                                                                    | 713        |
| Podatki neutralne . . . . .                                                                                              | 715        |
| Inflacja . . . . .                                                                                                       | 715        |
| Powtórka i ćwiczenia . . . . .                                                                                           | 719        |
| Podsumowanie . . . . .                                                                                                   | 719        |
| Podstawowe pojęcia . . . . .                                                                                             | 721        |
| Pytania i problemy . . . . .                                                                                             | 721        |
| <b>Część VI. SYSTEM PODATKOWY W STANACH ZJEDNOCZONYCH . . . . .</b>                                                      | <b>725</b> |
| <b>Rozdział 22. Podatek dochodowy od osób fizycznych . . . . .</b>                                                       | <b>727</b> |
| Podstawy systemu podatku dochodowego w Stanach Zjednoczonych . . . . .                                                   | 727        |
| Nominalna i efektywna stopa podatkowa . . . . .                                                                          | 732        |
| Inne rodzaje podatków . . . . .                                                                                          | 733        |
| Zasady łączące u podstaw konstrukcji podatku dochodowego . . . . .                                                       | 737        |
| Zasada wymiaru podatku od dochodu i definicja dochodu . . . . .                                                          | 737        |
| Zasada progresji . . . . .                                                                                               | 740        |
| Zasada łącznego opodatkowania dochodu rodziny . . . . .                                                                  | 741        |
| Zasada wymiaru podatku od dochodu w skali rocznej . . . . .                                                              | 744        |
| Praktyczne problemy związane ze stosowaniem podatku dochodowego . . . . .                                                | 746        |
| Zdefiniowanie dochodu . . . . .                                                                                          | 746        |
| Czynnik czasu . . . . .                                                                                                  | 753        |
| Odliczenia od dochodu . . . . .                                                                                          | 754        |
| Odliczenia od dochodu czy od podatku? . . . . .                                                                          | 763        |
| Zasady opodatkowania dochodu z kapitału . . . . .                                                                        | 763        |
| Mieszkania . . . . .                                                                                                     | 764        |
| Oszczędności emerytalne . . . . .                                                                                        | 765        |
| Odsetki od obligacji stanowych i komunalnych . . . . .                                                                   | 768        |
| Zyski kapitałowe . . . . .                                                                                               | 770        |
| Uwagi końcowe . . . . .                                                                                                  | 772        |
| Powtórka i ćwiczenia . . . . .                                                                                           | 772        |
| Podsumowanie . . . . .                                                                                                   | 772        |
| Podstawowe pojęcia . . . . .                                                                                             | 774        |
| Pytania i problemy . . . . .                                                                                             | 774        |
| <b>Rozdział 23. Podatek dochodowy od przedsiębiorstw . . . . .</b>                                                       | <b>776</b> |
| Podstawowe cechy opodatkowania dochodów przedsiębiorstw . . . . .                                                        | 778        |
| Rozkład obciążeń podatkiem CIT i jego wpływ na efektywność . . . . .                                                     | 780        |
| Podatek CIT jako forma opodatkowania dochodów z kapitału w sektorze<br>korporacyjnym . . . . .                           | 780        |

|                                                                                                                            |            |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| Przesunięcia podatku CIT w długim okresie . . . . .                                                                        | 782        |
| Opodatkowanie spółek z nieograniczonym dostępem do kredytu . . . . .                                                       | 785        |
| Wpływ podatku CIT na przedsiębiorstwa o ograniczonym dostępie do kredytu . . . . .                                         | 786        |
| Podatek CIT jako forma opodatkowania zysków monopolowych . . . . .                                                         | 788        |
| Przedsiębiorstwa menedżerskie: inne spojrzenie . . . . .                                                                   | 789        |
| Amortyzacja . . . . .                                                                                                      | 794        |
| Łączny wpływ podatku dochodowego od osób fizycznych i od przedsiębiorstw . . . . .                                         | 797        |
| Podział funduszy: podstawowe zasady . . . . .                                                                              | 797        |
| Paradoks dywidendy . . . . .                                                                                               | 799        |
| Fuzje, przejęcia i wykupy akcji . . . . .                                                                                  | 800        |
| Czy opodatkowanie zysków skłania przedsiębiorstwa do większego zadłużania się? . . . . .                                   | 801        |
| Zniekształcenia form organizacyjnych wynikające z braku dochodu do opodatkowania w niektórych przedsiębiorstwach . . . . . | 803        |
| Czy system podatkowy uprzywilejowuje spółki? . . . . .                                                                     | 804        |
| Obliczanie efektywnej stopy opodatkowania . . . . .                                                                        | 805        |
| Opodatkowanie przedsiębiorstw jako narzędzie polityki gospodarczej . . . . .                                               | 808        |
| Opodatkowanie korporacji międzynarodowych . . . . .                                                                        | 809        |
| Czy dochody spółek powinny być opodatkowane? . . . . .                                                                     | 811        |
| Zintegrowanie podatku CIT i podatku PIT . . . . .                                                                          | 812        |
| Dlaczego w ogóle opodatkowuje się dochody spółek? . . . . .                                                                | 813        |
| Powtórka i ćwiczenia . . . . .                                                                                             | 813        |
| Podsumowanie . . . . .                                                                                                     | 813        |
| Podstawowe pojęcia . . . . .                                                                                               | 814        |
| Pytania i problemy . . . . .                                                                                               | 815        |
| <b>Rozdział 24. Poradnik praktyczny – jak legalnie płacić niższe podatki . . . . .</b>                                     | <b>817</b> |
| Sposoby legalnego obniżania zobowiązań podatkowych . . . . .                                                               | 818        |
| Odwleknięcie płatności zobowiązań . . . . .                                                                                | 819        |
| Przesuwanie dochodu i arbitraż podatkowy . . . . .                                                                         | 820        |
| Tarcze podatkowe . . . . .                                                                                                 | 825        |
| Kto naprawdę odnosi korzyści z istnienia tarcz podatkowych? . . . . .                                                      | 826        |
| Tarcze podatkowe dla klasy średniej . . . . .                                                                              | 829        |
| Reformy podatkowe a unikanie podatków . . . . .                                                                            | 830        |
| Reforma podatkowa z 1986 r. . . . .                                                                                        | 830        |
| Minimalna stawka podatkowa od dochodów osobistych . . . . .                                                                | 832        |
| Reformy podatkowe z 1993 i 1997 r. . . . .                                                                                 | 832        |
| Sprawiedliwość, efektywność i reforma podatkowa . . . . .                                                                  | 833        |
| Powtórka i ćwiczenia . . . . .                                                                                             | 834        |
| Podsumowanie . . . . .                                                                                                     | 834        |
| Podstawowe pojęcia . . . . .                                                                                               | 835        |
| Pytania i problemy . . . . .                                                                                               | 835        |
| <b>Rozdział 25. Reformy systemu podatkowego . . . . .</b>                                                                  | <b>838</b> |
| Sprawiedliwość . . . . .                                                                                                   | 840        |
| Sprawiedliwość pozioma . . . . .                                                                                           | 840        |
| Sprawiedliwość pionowa . . . . .                                                                                           | 842        |
| Efektywność . . . . .                                                                                                      | 844        |
| Rozszerzanie bazy podatkowej . . . . .                                                                                     | 848        |
| Upraszczanie prawa podatkowego i obniżka kosztów administracyjnych . . . . .                                               | 852        |
| Ocena złożoności prawa . . . . .                                                                                           | 852        |
| Lepsze egzekwowanie prawa . . . . .                                                                                        | 853        |
| Przeciwdziałanie unikaniu opodatkowania . . . . .                                                                          | 855        |

|                                                                                                           |            |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| Obniżanie kosztów administracyjnych . . . . .                                                             | 856        |
| Źródła złożoności systemu. . . . .                                                                        | 856        |
| Reforma podatkowa z 1986 r. . . . .                                                                       | 858        |
| Wprowadzanie zmian i polityka reform podatkowych . . . . .                                                | 860        |
| Reformy podatkowe XXI wieku . . . . .                                                                     | 863        |
| Reformy w ramach obecnego systemu . . . . .                                                               | 863        |
| Gruntowe reformy systemu podatkowego . . . . .                                                            | 865        |
| Podatki ekologiczne i związane ze źródłami energii . . . . .                                              | 870        |
| Powtórka i ćwiczenia . . . . .                                                                            | 873        |
| Podsumowanie . . . . .                                                                                    | 873        |
| Podstawowe pojęcia . . . . .                                                                              | 875        |
| Pytania i problemy . . . . .                                                                              | 875        |
| <b>Część VII. POZOSTAŁE ZAGADNIENIA . . . . .</b>                                                         | <b>877</b> |
| <b>Rozdział 26. Polityka fiskalna w systemie federacyjnym . . . . .</b>                                   | <b>879</b> |
| Podział odpowiedzialności . . . . .                                                                       | 880        |
| Inne powiązania między rządem federalnym a władzami stanowymi i lokalnymi . . . . .                       | 883        |
| Wielkość transferów finansowych . . . . .                                                                 | 884        |
| Zasady polityki fiskalnej w systemie federacyjnym . . . . .                                               | 885        |
| Ogólnonarodowe dobra publiczne a lokalne dobra publiczne . . . . .                                        | 886        |
| Czy społeczności lokalne zapewniają lokalne dobra publiczne w sposób efektywny? . . . . .                 | 887        |
| Hipoteza Tiebouta . . . . .                                                                               | 888        |
| Zawodność rynku . . . . .                                                                                 | 890        |
| Redystrybucja . . . . .                                                                                   | 893        |
| Inne argumenty na rzecz zapewniania dóbr publicznych na szczeblu lokalnym . . . . .                       | 897        |
| Produkcja a finansowanie dóbr publicznych . . . . .                                                       | 898        |
| Efektywność federalnej pomocy celowej dla społeczności lokalnych . . . . .                                | 899        |
| System podatków federalnych a wydatki lokalne . . . . .                                                   | 905        |
| Powtórka i ćwiczenia . . . . .                                                                            | 907        |
| Podsumowanie . . . . .                                                                                    | 907        |
| Podstawowe pojęcia . . . . .                                                                              | 908        |
| Pytania i problemy . . . . .                                                                              | 908        |
| <b>Rozdział 27. Stanowe i lokalne podatki i wydatki . . . . .</b>                                         | <b>911</b> |
| Zastosowanie analizy rozkładu obciążeń podatkowych do finansów publicznych na szczeblu lokalnym . . . . . | 912        |
| Opodatkowanie kapitału na szczeblu lokalnym . . . . .                                                     | 912        |
| Podatek majątkowy . . . . .                                                                               | 913        |
| Podatki od płac i od sprzedaży a podatek dochodowy . . . . .                                              | 914        |
| Zniekształcenia . . . . .                                                                                 | 915        |
| Ograniczenia zdolności do redystrybucji dochodów . . . . .                                                | 915        |
| Kontrola wysokości czynszów . . . . .                                                                     | 917        |
| Kapitalizacja . . . . .                                                                                   | 917        |
| Zachęty do tworzenia planów emerytalnych . . . . .                                                        | 919        |
| Wybór między finansowaniem z długu publicznego i za pomocą podatków . . . . .                             | 919        |
| Kapitalizacja w krótkim i w długim okresie . . . . .                                                      | 920        |
| Kto korzysta z lokalnych dóbr publicznych? Hipoteza kapitalizacji . . . . .                               | 921        |
| Kapitalizacja bezwzględna a kapitalizacja względna . . . . .                                              | 922        |
| Wykorzystanie zmian opłat za dzierżawę ziemi do pomiaru korzyści . . . . .                                | 923        |
| Sprawdzanie hipotezy kapitalizacji . . . . .                                                              | 923        |

|                                                                                |            |
|--------------------------------------------------------------------------------|------------|
| Wybór publiczny na szczeblu lokalnym . . . . .                                 | 924        |
| Problemy wynikające z wielości jurysdykcji podatkowych . . . . .               | 929        |
| Powtórka i ćwiczenia . . . . .                                                 | 931        |
| Podsumowanie . . . . .                                                         | 931        |
| Podstawowe pojęcia . . . . .                                                   | 932        |
| Pytania i problemy . . . . .                                                   | 932        |
| <b>Rozdział 28. Finansowanie wydatków państwa z deficytu budżetowego . . .</b> | <b>935</b> |
| Problem deficytu budżetowego w Stanach Zjednoczonych po roku 1980 . . .        | 937        |
| Źródła problemu deficytu . . . . .                                             | 937        |
| Czynniki nie powodujące zaostrenia problemu deficytu . . . . .                 | 941        |
| Jak określić deficyt? . . . . .                                                | 942        |
| Skutki deficytu budżetowego . . . . .                                          | 947        |
| Wpływ deficytu na przyszłe pokolenia . . . . .                                 | 949        |
| Alternatywne spojrzenie na problem ciężaru długu . . . . .                     | 950        |
| Usprawnienie procedur budżetowych . . . . .                                    | 954        |
| <i>Ustawa o dyscyplinie budżetowej i ocena jej efektów . . . . .</i>           | <i>954</i> |
| Budżety kapitałowe . . . . .                                                   | 955        |
| Inne zmiany . . . . .                                                          | 955        |
| Wyzwania długookresowe: problem świadczeń społecznych i ludzi starszych . .    | 956        |
| Powtórka i ćwiczenia . . . . .                                                 | 957        |
| Podsumowanie . . . . .                                                         | 957        |
| Podstawowe pojęcia . . . . .                                                   | 958        |
| Pytania i problemy . . . . .                                                   | 959        |
| <b>Bibliografia . . . . .</b>                                                  | <b>962</b> |
| <b>Indeks . . . . .</b>                                                        | <b>971</b> |